

Het bijbelse kernwoord geloven

Amen zeggen op (Abraham)

Het Hebreeuwse woord, dat het O.T. gebruikt voor geloven is het woord 'he'emin'. Daarin herkennen wij het woordje „amen". Geloven is amen zeggen op... ! Maar dan niet een beamen slechts in de zin van een verstandelijk voor waar houden, maar van een met heel het hart, met zijn gehele bestaan er zich op verlaten. Als van Abraham, de vader van alle gelovigen gezegd wordt, dat hij in Jahweh gelooft, betekent dat, dat hij zich aan de Heere toevertrouwt, Hem als de Leidsman van zijn leven aanvaardt en zich in al zijn doen en laten door die God laat bepalen. God is zijn toeverlaat. Het initiatief tot dat geloof ligt niet bij de mens. God Zelf lokt het uit, roept het te voorschijn, doordat Hij Zichzelf aan de mens, aan Zijn volk openbaart. Geloof is antwoord op het doen van God.¹

Jesaja (de rest)

Het is vooral Jesaja de profeet van het geloof, die oproept tot een onvoorwaardelijk geloofsvertrouwen. Steun niet op de grootmachten van de wereld. In „stilheid en vertrouwen" ligt de sterkte van Israël (Jes. 30 : 15). 'Wie niet gelooft, wordt niet bevestigd' (Jes. 7 : 9). Dat geloof is in het bijzonder in Jesaja's profetieën iets dat leeft bij een „rest", een kern in Israël (te vergelijken met de zeventig oudsten van Num. 11 en de „zevenduizend, die de knieën voor Baal niet bogen" van 1 Kon. 19). Men moest tegen de stroom op. Men hield vast, hoewel de feiten erom schenen te liegen (de oordelen van God in de verwoesting van Jeruzalem en in de ballingschap).

Het geloof hechtte zich vast aan de beloften van God, ook toen 's Heeren daden van gericht gingen spreken en de tempel en het land der belofte, de panden van Gods trouw teloor gingen. Geloven is dan vooral hopen. Hopen op de Messiaanse belofte. Bij Jesaja hopen op de lijdende Knecht des Heeren. Op hoop tegen hoop uitzien. Of zoals in Hab. 3 : 17: 'Alhoewel de vijgeboom niet bloeien zal... '. En uit wat God in het verleden aan Israël deed, wordt dan de vrijmoedigheid ontleend om voortaan ook alles van Hem te verwachten (Ps. 77 : 12vv.).

Nieuwtestamentische noties

In Jezus' dagen zijn deze noties van het geloof bij het Joodse volk goeddeels verdwenen. Bij de rabbijnen is het geloof een verdienstelijk werk geworden. Men moet geloven, dat men tot het uitverkoren volk behoort, men moet de Thora onderhouden en dan mag men erop rekenen, dat God dat belonen zal, ook al moet men soms zwaar lijden.

Binnen het krachtenveld van Gods Koninkrijk

Lijnrecht daartegenover staat het getuigenis van de Doper en van Jezus. Het Koninkrijk Gods is nabij gekomen; bekeert u en gelooft het Evangelie (Mark. 1 : 15; Matth. 4 : 17). De Oudtestamentische noties komen weer terug. Geloven is zich met het gehele hart verlaten op wat God zegt en doet. Geloven is komen binnen het krachtenveld van het Koninkrijk Gods en zo de dynamiek daarvan ervaren in wonderlijke genezingen bijv. „Uw geloof heeft u behouden". Ongeloof hindert Jezus in het doen van krachten (Mark. 6 : 5). Aldus het getuigenis van de synoptische Evangeliën. Het voorwerp van het geloof is God (Mark. 1:

¹ Op de afbeelding een muurschildering van de Goede Herder (3e eeuw; catacomben). Gaan in het spoor dat de Heere (Jezus) wijst.

22v.), Zijn Woord (Luk. 24 : 25), Jezus en de volmacht van het Evangelie (Matth. 8 : 8vv.) en straks de waarheid van Zijn opstanding (Luk. 24 : 11).

Het geloof hangt aan de lippen van God en van Christus. Ongeloof is rebellie, schuld. En de vrucht van het geloof is, dat de verhouding met God hersteld wordt (vergeving der zonden) en dat er nieuwe levensmogelijkheden komen (genezing, opwekking uit de doden, de toekomst van het Koninkrijk Gods).

Het geloof is niet altijd even sterk. Het is soms kleingeloof (Matth. 6 : 30; 8 : 26; 14 : 31). Daarnaast is er ook het tijdgeloof, dat sprekend op het echte lijkt, maar dat daarvan niet slechts in duur, doch ook in wezen verschilt. Het tijdgeloof is niet tegen beproevingen bestand (Luk. 8 : 13). Het is geloven onder voorwaarden. Het gaat hier meer om de gaven dan om de Gever. We denken aan de figuur van Judas (vergelijk ook Hebr. 6: 1 vv.). Verder komen we bij de scharen, die slechts geloven, als ze wonderen zien, het wondergeloof tegen (Joh. 6 : 26). En bijv. bij koning Agrippa een „historisch" geloof (Hand. 26 : 27), dat de Schriften voor waar houdt. Merkwaardig overigens dat juist heidenen een groot geloof blijken te hebben (Matth. 8 : 10).

Het werkt (Johannes)

Vooraf in het Johannes-evangelie wordt vaak gesproken over geloven. Het werkwoord komt in de Johanneïsche literatuur ongeveer honderd keer voor, het zelfstandig naamwoord geloof slechts éénmaal. Johannes beschrijft het geloof als iets werkzaams. Het ontstaat door de trekking van de Vader (Joh. 6 : 44). Het richt zich op Christus als de Gezondene des Vaders (Joh. 6 : 29). Het gehele Evangelie van Johannes is geschreven, ‘opdat gij gelooft...’ (Joh. 20 : 31). Het geloof is hier dus heel sterk christologisch bepaald. Het is hetzelfde als komen tot Jezus, Hem volgen, zijn Woord bewaren, Hem aannemen, kennen, liefhebben, aanschouwen, eren. Wie Hem verwerpt, verwerpt Degene, Die Hem gezonden heeft. Het is een onvoorwaardelijke capitulatie. Het is een overgang van de dood naar het leven (Joh. 5 : 24), van de leugen naar de waarheid, een uit de waarheid geboren worden (Joh. 8 : 44; 18 : 37).

De vrucht van dat geloof is het eeuwige (eeuwigheids-)leven (Joh. 3 : 36); d.w.z. dat men deel krijgt aan een kwalitatief ander leven, nl. dat van de eschatologische werkelijkheid, die in Christus present is (verzoening, verlossing, heerlijkheid, vrijheid, licht, waarheid). Dat leven houdt met de dood niet op (Joh. 11 : 25). Een andere vrucht is de navolging. Het geloof brengt ook een andere levenswijze met zich mee. (vgl. 1 Joh 1 : 3, 9 en 5 : 18). Horen = gehoorzamen, de Goede Herder volgen (Joh. 10 : 1vv.), vrucht dragen als ranken (Joh. 15 : 1), de broeders liefhebben (1 Joh. 2 : 9vv.), lijden door de haat van de wereld (Joh. 17 : 14). Men kan alleen zijn of blijven in Christus, als men Zijn Woord (ook Zijn geboden) bewaart. Dat is eten van Zijn vlees en drinken van Zijn bloed (Joh. 6: 53vv.). En hoeveel afval zich rondom Christus ook openbaart, dat geloof zet zich in de gegevens des Vaders onweerstaanbaar door (Joh. 6: 37).

Tot geloof komen (Handelingen)

In het boek Handelingen komt het woord geloven vaak voor als een actief woord. In dit zendingsboek is geloven een evangelisatorische uitdrukking, die niet zelden gelijkstaat met tot geloof komen. Daarachter staat de verkiezende God (Hand. 13 : 48). Het geheimenis is, dat ook heidenen tot dit geloof komen zoals Cornelius (Hand. 10 : 1vv.). Het is een geloven in de Kurios Christus, Die aan Jood en heiden wordt gepredikt. God gaat door in de opening van de harten (Lydia, Hand. 16 : 14). Maar er is ook de verharding (Hand. 28 : 25vv.).

Geloof, rechtvaardiging en vrijheid (Romeinenbrief)

Verder neemt het woord geloof in de Paulinische brieven een zeer centrale plaats in. In de Romeinenbrief komt het werkwoord geloven achttien keer, het zelfstandig naamwoord geloof wel achtendertig keer voor. Het doel van Paulus' apostolaat is het geloof, mensen bewegen tot het geloof. Want alleen door het geloof in Gods heilshandelen in Jezus Christus kan een zondaar rechtvaardig zijn voor God (denk aan het thema van de brief: 1 : 17). Abraham is daarvan het klassieke voorbeeld (Rom. 4 : 1vv.). Niets van de kant van de mens komt bij God in aanmerking. Allen hebben gezondigd (Rom. 3 : 23vv.). De weg van de werken der wet loopt dood. Door het geloof in Jezus Christus alleen kan de mens ontkomen aan het eindgericht.

De voedingsbodem van het geloof is het Woord, de belofte Gods (Rom. 10 : 17). Dat geloof stelt in de vrijheid. Maar niet ieder durft van die vrijheid (door zwakheid van zijn geloof) een even vrijmoedig gebruik te maken. Daarom staan sommigen er nog zo op om slechts plantaardig voedsel te gebruiken en bepaalde dagen te onderhouden (Rom. 14 : 2, 5). Paulus wekt de gemeente echter op om van deze dingen geen halszaak te maken en de „zwakke broeder" liever niet te ergeren (Rom. 14 : 15vv.).

Wasdom en inhoud van het geloof (Efeze, Pastorale brieven)

Wat de overige brieven van Paulus betreft, denken we vooral aan de Efezebrief, waarin de apostel opwekt om toe te nemen in het geloof (Ef. 4). Door een verdiepte kennis van de Zoon van God, zal de gemeente tot mannelijke wasdom komen, tot echte weerbaarheid tegenover de dwaalleer en tot een hechte eenheid. 'Doet aan de gehele wapenrusting Gods' (Ef. 6 : 1 1vv.). Soms spreekt Paulus verder over het geloof als een welomschreven zaak (fides, quae = het geloof, dat geloofd wordt). Vooral in de Pastorale brieven wordt er de nadruk op gelegd, dat men de leer, de gezonde woorden van Christus bewaart en vaststaat in dat geloof. Het geloof is niet maar een relatiebegrip (een open hand). Het heeft ook zijn inhoud (wat de hand omvat).

Geloven is hopen (Hebreeënbrief)

In het bijzonder in de Hebreeënbrief wordt sterke nadruk gelegd op het geloof. In hoofdstuk 11 : 1 wordt gezegd: 'Het geloof is hypostasis (grondslag, garantie) van de hoop.' Wie in Jezus Christus gelooft, heeft vaste grond onder de voeten. Hij ziet niet aan wat voor ogen is. Hij richt zich op de dingen, die niet gezien worden, maar die vast liggen in de beloften. Zo geloofden ook de vaders onder het oude verbond. Wat zij aan zichtbaars hadden (de offers bijv.) was slechts afschaduwing van wat komen zou. Zo was ook het beloofde land bij Abraham pand van de stad Gods, die fundamenten heeft (Hebr. 11 : 10). Laat ons dan toch in dat geloof wandelen en de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs volgen, toetredend met een waarachtig hart (Hebr. 10 : 22) en niet in hetzelfde voorbeeld der ongelovigheid (als Israël) vallen.

Geloven en doen (Jakobus)

De Jakobusbrief legt tenslotte sterk de nadruk op de praktijk van het geloof. Het gelovig gebed werkt wat uit (genezingen). Geloven en doen is één. Het geloof is zonder de werken dood. Men kan ook een duivelen-geloof hebben. De duivelen geloven immers ook en zij sidderen. Laten de beproevingen de echtheid van het geloof bewijzen. Want eerst daardoor komt men tot de volharding, een kenmerk van het echte geloof.